

Jus.
26

THESES INAUGURALES,
de

CRIMINE MAGIÆ,

quas
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
SCEPTRI BORVSSICI ET BRANDENBUR-
GICI HEREDE &c. &c.

IN ACADEMIA REGIA FRIDERICIANA,
Ex decreto Illustris Facultatis Iuridicæ
PRAESIDE

D. CHRISTIANO THOMASIO, Icto,
REG. MAI. BORVSS. CONSIL. PROF. PVBL. & h. t. DECANO,
PRO LICENTIA

Summos in vtroque iure honores & DOCTORALIA
Privilegia legitime consequendi,
IN AUDITORIO MAIORI,
Horis Ante- & Pomeridianis

Solemni Eruditorum disquisitioni submittit

M. IOHANNES Reichel Amplif. Ordinis
Philosophici Adiunctus

ad D. 12. Novembr. 1793 cc cl.

HALAE MAGDEBURGICAE,
Litteris CHRISTOPH. SALFELDII, REGIMIN. REG. BORVSS. Typog.

S U M M A R I A.

Inroitus. §. I. Fabula de magia & sagis referta fuit scripta Virorum celeberrimorum tam Catholicorum, quam Praeaeftantium. §. II. Autores, qui defenderunt non dari magicæ crimen, imprimis Joannes Wierus, Antonius van Dale, & Balthasar Beckerus. §. III. Commendatur Autor Cautionis criminalis de processibus contra sagas. §. IV. Qui tamen cum se Catholicum esse fingit, multa reliquit industria aliarum. §. V. Concedimus dari diabolum cumque operari in improbis; negamus tamen dari crimen magicæ. §. VI. Differentia inter hypothesein nostram, Beckeri, & vulgarem. Definitio diaboli. §. VII. Beckeri & nostra hypothesis vindicata à suspicione Atheismi. §. VIII. Magia olim denotavit quamcunque scientiam occultatam. §. IX. Non sermo est de magia naturali aut artificiali, sed de Lemoniacâ. §. X. cujus definitio à plerisque inadvertenter amissa. §. XI. proponitur. §. XII. Affirmari daret crimen magicæ incumbere probationem, non nobis. §. XIII. Argumenta Carpozovii pro existentia magicæ cum responsionibus nostris. Ad primum: Jure divino debere magos interfici. Respondetur, magos ibi non puniri propter pactum cum diabolo, sed propter idololatriam, §. XIV. Satisfit Carpozovio exipienti legem divinam non loqui solum de veneficiis. §. XV. Nova objectio de magia Pharaonis, quod illi pacta cum Diabolo habuerint, resolvitur. §. XVI. De saga Sa-

unicum evocante, item de Manasse. §. XVII. Pythonissa in Ender
 decipit Saulem, qui neque Samuelem, neque ejus umbram, sed nihil
 vidit. §. XIX. Ad secundum argumentum Carpzovii provocantis
 ad legem naturam respondetur, cum hoc assertum non probasse. §. XIX.
 Ad tertium à Jure Civili desumptum respondetur, à Veneficio ad sa-
 gas N. V. C. §. XX. Au quartum, à testimonio scriptorum Pon-
 tificiorum, respondetur, esse plavè impertinens §. XXI. ubi simul o-
 stenditur impertinentia doctrina de pacto tacito sagarum cum Dia-
 bolo. §. XXI. Male inferri à panà homicidarum & adultero-
 rum ad panam sagarum. §. XXIII. Ad quintum: expedire sagis
 ipse, ut quam citissime morte puniantur, respondetur, ostensione
 multiplicis inconvenientie. §. XXIV. Respondetur ad conclusionem
 Carpzovii §. XXV. Contra Spizelium ostenditur: nostram sen-
 tentiam non sernere viam Atheismo; §. XXVI. cum malè inferre
 à magis, de quibus loquitur Scriptum, ad magos de quibus questio
 est; §. XXVII. eum frustra provocare ad auctoritatem patrum Eccle-
 sia, §. XXVIII. & magis frustra ad auctoritates aliorum & experi-
 entiam quotidianam §. XXIX. Transitus ad probationem nega-
 tive, quod crimen Magia non detur. §. XXX. I. quia Diabolus
 non potest corpus assumere. Satanas Christum tentans non fuit
 Diabolus corporeus. Prejudicia ex imaginibus Catecheticis
 orta. §. XXXI. II. quia Christus dixit, Spiritum non habere car-
 nem & ossa. §. XXXII. III. quia non potest diabolus turbare po-
 tentiam naturæ invisibilis. §. XXXIII. IV. quia ex mente dissentien-
 tium diabolus tam impotens est spiritus, ut crepitu ventris possit
 ejici. §. XXXIV. V. Nullus effectus est & nullus usus fœderis Dia-
 bolici cum hominibus, neque ex parte hominum, §. XXXV. neque
 ex parte Diaboli. §. XXXVI. Exponitur origo fabulae de crimine
 magie, & ostenditur, cur incipi debeat à doctrinâ Græcorum. §.
 XXXVII. Horum sententia de demonibus inque corporeis, & ho-
 rum commercis cum hominibus. §. XXXVIII. Similis doctrina
 apud Judæos Phariseorum. §. XXXIX. Mixtum doctrina Phari-
 saica & Platonicæ ac Stoicæ apud Patres priorum seculorum, §. XL.
 Cur restauratis Academiis à Theologis Pontificiis quædam Aristoteli-
 cam philosophiam proficientibus ista fabula Platonicæ ac Stoicæ de-
 ca.

demonum commercis cum hominibus fuerint canonisatæ, Variatio-
 nes afferuntur. §. XLI. Leges Civiles nihil de pacto Diaboli cum
 hominibus memorant. Lex 4. Cod. de Malef. & Mathem. ab injusti-
 tiâ vindicam. §. XLII. Glossatores Itali Juris Civili quibus de cau-
 sis erroneas multas doctrinas de crimine Magia Glossis inferunt.
 §. XLIII. Origo & progressus in Germaniâ sententia de crimine
 magia & Magis etiam non nocentibus igne puniendis, tam ante re-
 formationem, §. XLIV. quam post eam apud Jctos utriusq; reli-
 gionis Protestantium. §. XLV. Frequentia processuum contra sa-
 gas in terris Lutherani. Zelus Spizelii. Impertinentia & even-
 tus Processus Suecici. §. XLVI. Causa cur hæc frequentia hodie
 cesset, & spes adsit saniorum temporum §. XLVII. Nunquam in
 processu contra sagas adfuit corpus delicti, adeoque otiosum est qua-
 rere de indicis hujus delicti. §. XLVIII. Falsa indicia Magia illegalia.
 §. XLIX. Absurdissimum, quod insignis testatio externa pietatis
 sit signum Magia §. L. Indicia Magia qua suppeditantur in Con-
 stitutione Criminali sunt etiam insufficientia. §. LI. Oblatio ad
 docendam Magiam. §. LII. II. Mîna de damno dando ateci per
 Magiam §. LIII. III. Conversatio cum Magis & sagis. §. LIV. IV. Si
 quis utatur rebus de Magia suspectis. §. LV. Cautio unica cir-
 ca processum. Ne Princeps permittat processum, neque Judex infe-
 rior de Crimine Magia inquirit. §. LVI.

§. I.

DE Magia crimine dum meditor, an tale thema
 sit, quod post tot tractus Scriptorum quæ
 Pontificiorum quæ Protestantium, tam ex
 Theologorum quam Jctorum classe denuò
 in cathedram revocetur; atque eum in finem
 variorum scripta de magiâ evolvo, non solum
 admiratus sum, quod ubique ferè multas
 nugas & fabulas, nullibi autem solidi aliquid, sed saltem
 hinc inde umbras quasdam veritatis deprehenderim, cum
 tamen & materiæ dignitas, & tot innocentium hominum pe-
 riculum, & totius humani generis interesse, ut à stultissimâ su-
 per-

perditione liberetur, dudum postulaverit, ut eruditus non solum, sed & vulgo hominum oculi aperirentur, atque errores plusquam Papistici, qui hactenus mentes univerforum fascinaverant, ex animis eorum expellerentur. Cogitanti autem rursus causas, (de quibus infra dicetur) ob quas istæ falsæ persuasiones de crimine magiæ, & de fœdere magorum & lamiarum cum diabolo, adhuc quotidie inculcentur populo, & iis, qui larvam hæc falsæ sapientiæ detrahere & veritati locum facere allaborant, tantum non ab omnibus, ætiam piis aliis ac placidis viris pro hominibus impiis, & atheis, aut planè pro ipsiis magis haberi soleant, simul perspexi, quod & mihi cautè propedendum sit, imò iudicavi, quod vires meas istum propositum ferè superet, dignum hic aliquid proferendi vel aprobatione publica, vel etiam assensu paucorum veritatem sincerè querentium. Prius enim sperare non permittit autoritatis præjudicium, cui quam plurimi adhuc immergi sunt, posterius autem adeo expectare non possum, quia & imbecillitas ingenii, & errorum hæc occurrentium copia, & temporis, quod elaborationi huic destinatum est, brevitatis mihi potius persuadent, ut ab his veritatis studiosis veniam petam, si in re arduâ ac difficili theses meæ ipsorum expectationi non sint responsuræ. & simul sincerè declarem, me quibuscunque diversa vel ex sacris literis non contortè expositis, vel ex dictamine rationis restat monstrantibus; statim assurrecturum esse.

S. II. De Scriptoribus equidem Pontificiis, Torreblanca, Bodino, Remigio, Del Rio, aliisque non mirum est, quod fabellis pudissimis orbem eruditum, quamvis fortè bonâ fide, deceperint; postquam hodie quibusvis constat, Papiſmum totum esse fabulam ex Gentilismo ac Judaismo constare, infra verò dicenda sunt ostensura, quod prima origo doctrinæ de crimine Magiæ fraudi Gentilium, & stupiditati ac superstitioni Judaicæ originem debeant. De his igitur verè iudicavit Naudæus in *Apologia Virorum de magia falso suspectorum cap. ult. Ala verité c'est une chose étrange, quo Del Rio, le Loger, Bodin, de Lancre, Gœdelmann, qui not etè, ou sont encore porſones de credit, & de merite, ayent écrit si passionnement sur le sujet des Demons, forcieres, & Magiciens, que de*

n° avoir jamais rebuté aucune histoire, quoique fabuleuse & ridicule, de tout ce grand nombre de fausses & absurdes, qu'ils ont mis pêle mèle sans discretion parmi les vraies & legitimes. Sed utinam de Protestatibus scriptoribus non foret idem dicendum! Jam verò cum in Goedelmanno etiam hunc defectum noxet Naudæus, qui tamen totus in eo est, ut ostendat, Lamias non inire partem cum Diabolo, sed solum Magos, quid de aliis expectes scriptoribus, qui Goedelmannum cum Wiero damnant, quod Magiam defendere aut negare ausi fuerint. Sanè Carpzovius Criminalistarum Protestantium hodiè Monarcha (ut rem barbaram barbaris vocabulis efferam,) in *Praxi Crim. part. 1. qu. 48.* id ex professo egit, ut rationes, quæ ex Wiero contra existentiam Magiæ afferri possent, responderet, & communem errorem defenderet, cum tamen fabulæ quas ex actis variis, *ibidem & in sententiis 36. questionis, 50. subjunctis* recenset, tam crassæ sint, ut vel legisse easdem pudeat.

S. III. Scilicet jam circa initium Seculi decimi sexti Jo. Franciscus de Ponzinibus Jctus existentiam fœderis Diabolici in dubium vocavit, (*Vid. Part. 2. Mallet Maleficarum in fine*) Circa finem autem ejusdem Seculi Jo. Wierus Medicus de *præſigiis Dæmonum* tactatum satis prolixum edidit, in quo intendit ostendere, non dari Magiæ crimen, prout vulgò concipitur, & in appendice variis apologiis adversus varios censores hanc ipsam sententiam suam defendere satagit. Nam quem ulterius citat Carpzovius *d. qu. 48. n. 13.* Petrum de Apono, quando scripserit, nondum nobis constat, cum de eo autore nihil adhuc viderimus nisi forsitan Carpzov. Petr. de Abano intelligat, cujus *elementa magica* nota. Sed tamen, uti omnibus accidere solet, qui in inventione veritatis primam glaciem frangunt, viderunt, multa dicti Autores, multa etiam præterviderunt, adeoque non adeo apti fuerunt, mundum per tot sæcula præjudicio erroris fascinatum erroris convincere. Petro Pomponatii *librum de incantamentis & Reginaldi Scoti Angli tractatum* similem in Anglia autoritate publicâ combustum etiam non vidimus, quorum ille plerasque traditiones de Magis occultæ naturæ efficaciam, hic autem melancholiæ & morbis variis, aut artibus

tibus histrionis adscripsit. *Vid. Voet. Disp. Select. Part. 3. p. 564.* Nostris temporibus Gabriel Naudeus dum *apologiam* scripsit pro iis, qui vulgò *Magia sunt accusati*, multa quoque erudita suppeditavit argumenta oppugnandi sententiam communem. Ex ipsis scriptoribus Pontificiis modernis Malebranchius *lib. 2. cap. ult. de inquirenda veritate* in sententiam eorum, qui imaginationi historias magicas adscribunt, inclinatur. Præ reliquis verò commendari meretur Anthonivs van Dale, alius Medicus Belgæ, cujus eruditæ dissertationes *de oraculis*, item *de origine ac progressu idololatriæ & superstitionum*, *de vera ac falsa prophetia*, & *de divinationibus idololatricis Judæorum orbis* eruditus æstimatur; ubi majori cum apparatu multos communes errores de diabolo ejusque effectibus revelavit, sed paucis, imprimis Theologis, doctrinam suam persuasit, excepto, quantum nobis constat, uno Theologo Belgæ, Balthasare Bekero, qui plurima, quæ in tractatu de *mundo fascinato* prodidit, videtur ex laudato Medico hausisse. Sed quam infeliciter iste assensus Bekero cesserit, notum est, cum Diaboli vim omnem externam in homines, ac propè ipsam substantiam ejus apertè negaret, (quod Dalius subobscure in scriptis suis fecit,) quo pacto non poterat non adversariis suis multa suppeditare arma, quibus etiam per indirectum veritates simul ab eo propositas oppugnarent, & errores communes utcumque defenderent.

§. IV. Cautius hæc in re procescit Jctus anonymus, qui ante septennium *cautionem criminalem de processibus contra sagas* edidit, eumque Magistratibus Germaniæ dicavit. Is enim nec Diabolum negat nec sagas. Sed statim dubio primo: *An sagæ seu malefici reverà existant*, respondet: *Quod sic. Eist enim scio*, inquit, *nonnullos in dubio posuisse, etiam Catholicos & doctos, quos nominare non astringit; est etiam quidam non temerè suspicatus sibi videntur, fuisse aliquando in Ecclesiastica tempora, in quibus de corporalibus sagarum convensibus creditum non fuit: Etsi denique ipse ego, dum cum variis ejus criminis rebus in carceribus frequentius ac attentius, ne dicam curiosus, ita non semel animum invaluvi, ut quid tandem hujus rei crederem, penè ignoraverim; nihilominus ubi summam tandem colligo*

colligo perplexarum cogitationum, id omnino tenendum esse existimo, reverà in mundo maleficos aliquos esse, nec is sine temeritate ac præposteri judicii nota negari possit. Videantur auctores, qui argumentum hoc profitentur, Remigius, Delvius, Bodinus & alii, nostri instituti hic non est, morari. Tot autem esse, & eas omnes, quæ habentur in favilla evolarunt, neque crederet vel ego, vel multi quoque mecum pii viri, neque adeo, ut credam, facile, persuadebit, quisquis mecum non impetio & clamore vel aversitate contendere, sed judicio & ratione rem examinare volet. Efficit hæc suâ prudentiâ quisquis est auctor, ut præscinderet diversa sentientibus occasionem, ipsum ex præjudicio communi pro atheo habendi, & licet eò melius rationes suas & evitantes & fortissimas eò fortius animis cordatiorum, Politicorum imprimis insinaret. Et certè tanti ponderis nobis videtur iste libellus, ut quemadmodum hucusque nemo eum impugnavit, ita nec putemus dari posse Jctum aut Politicum sanæ menti, qui perlecto isto libello vel dubitare saltem de iniquitate processus contra sagas amplius possit, tantum abest, ut refutare libellum hunc intendat. Quod si vero alterius conditionis homo quicumque ejus refutationem meditetur, non posse id fieri credimus absque insigni & eminenti sui profuturione, ita omne tulit punctum auctor iste anonymus.

§. V.

Quid ergo dissertatione nostrâ erit opus? Equidem ipsimet fatemur, potuisse eâ nos abstinere & Catone isto contenti esse. Sed tamen nec superfluam eam fore confidimus. Dixit Auctor iste, quicumque sit, se esse Catholicum, ut eò fortius videlicet stuporem Jctis Protestantibus excuteret, si viderent, in medio Papatu Jctos palpate tenebras, per operas Cleri Papalis hæctenus lumen Jurisprudentiæ nostræ obscurantes. Sed quilibet tamen attentior facile videbit, istam auctoris assertionem esse salutare figmentum, & sub hac larvâ latere Jctum quendam Protestantem, fortè etiam, præter adductum rationem, cathedras hominum adhuc inter nostrates Papizantium timentem. Sed & ob multas rationes putamus figmentum esse & dissimulationem, quod in adducto §. *preced.* loco sagas dari (tales

(tales videlicet, quales Remigius, Delrius Bodinus adstrunt pacta cum diabolo ineuntes,) asserat. potissimum id suadet, si quis eruditionem & diligentiam, quibus in responsione ad reliqua dubia utitur, comparat cum frigiditate & ineptâ ratione, quæ transparent in adductâ responsione ad dubium primum. Scilicet voluit Scenæ inservire. Fingebat se esse Catholicum. Si dixisset, non dari sagas, & disputandum ei fuisset contra eos, qui sagas dari adstrunt, ostendenda origo fabulæ, ostendenda fuissent causæ, cur vana ista peraffo tanto conatu fuisset hæctenus defensa. Ita vero nemo creditur, scriptum hoc à Jcto Catholico prodiisse. Quemadmodum dicitur hæc, quæ omisit Auctor *Cautela Criminalis*, multis suppediunt theses disputationi nostræ, ita & in illis, quæ ad processum pertinent, secundæ curæ forte nonnulla nobis ostendentur ab Auctore isto, quem nullo modo exscribere animus est, prætervifa ac omiffa.

§. VI.

Igitur quemadmodum Gœdelmannus concessit pactum magorum cum Diabolo, negavit pactum Lamiarum; Bekerus autem Diabolum aut certe ejus efficaciam ullam in homines negavit; Auctor vero *cautela criminalis* saltem ita se gessit, ac si dari sagas & pacta earum cum diabolis crederet, denique vulgus eruditorum & dari diabolum & dari sagas multas & justissimum ac piissimum esse processum hæctenus usitatum contra eas, non solum sibi, sed & aliis persuadere laborat; ita nos peculiari opinione ab his omnibus diversâ arbitramur, dari diabolum extra hominem, eumque ab extrâ intrinsecè tamen & invisibiliter operari in hominibus improbis, sed negamus, dari sagas & magos pacta cum diabolo ineuntes, quin potius arbitramur, hanc fabulam ex Judaismo, Gentilismo ac Papisimo constatam esse, & iniquissimo processu, hæctenus etiam apud Protestantes usitatisimo, stabilitam.

§. VII.

Quod Bekerii hypothesin assumeremus, (& fortè etiam ipsius Dalii) non opus haberemus argumenta quarere quibus mon-

monstratur, non dari pacta magorum cum diabolo, cum non entis nulla sint predicata. At cum hîc, à Beckero dissentiamus, aliâ viâ opus erit. Neque putes etiam nos saltem per fictionem ad invidiam evitandam à Beckero dissentire. Serio id facimus, & omnem suspicionem sequiorem non solum deprecamur, sed & disertè definitione Diaboli mox proponendâ refutamus. Quomodo affectu Philosophiæ Aristotelicæ, quæ etiam adhuc in cathedris superioribus tantum non ubique regnat, & unde communis error de magis nutrimenta sua sumit, Bekerii doctrinam refutare possit, non videmus. Nec etiam putamus, possibile esse, ut affectu philosophiæ corpuscularis & mechanicæ serio dissentire possit à Beckeri principiis & conclusionibus, si modo intelligant ipsimet, quid dicant, & ut alii id etiam absque conceptibus contradictoriis intelligere queant, efficiant. At nos, qui Philosophiam antiquissimam spiritualem sequimur, non solum credimus; sed & aliquo modo scimus, diabolum esse principem tenebrarum & aeris, h. e. substantiam spirituales seu invisibilem spirituali seu invisibili modo mediante aere vel corpusculis naturalibus aqueis aut terrestribus operantem in hominibus improbis.

§. VIII.

Non possumus tament comprehendere, cur illi, qui diabolum cum Beckero negant, hæctenus etiam à viris piis pro Atheis fuerint habiti, cum potius Adæmonum nomen meruerint. Nam uti posito Deo non statim ponitur Diabolum; ita nec remoto diabolo statim Deus removetur. Itò miramur, cur plerique, qui hæctenus crassissimas fabulas de diabolo ejusque viribus sibi & aliis persuadent, paucissimas saltem vel etiam planè nullas fabulis de bonis Angelis & earum virtutibus possint ferre, sed harum auctores, aut qui eis fidem habent. Enthusiatarum & simili nomine traducant, h. e. cur major sit cura stabiliendi erigentique regni tenebrarum, quam regni lucis? Imo facile etiam pravidemus, quod hæc serria nostra assertio de existentia & operationibus dæmonum nos non sit liberatura à convitiis, vel ex eo solo, quod negamus da-

ri crimē magiæ, seu pactum cum diabolo. Nam inter fabulas, quas Bodinus in *demonomaniâ* refert, etiam illa est, quod Wilhelmus Luramus quidam anno 1453. in Galliâ ob Magiam interfectus expresse confessus fuerit, quod non tantum in fœdere suo cum Diabolo inito omnes religiones ejurare, sed & Diabolo promittere debuerit, quod in posterum publicè docere & concionari velit, omnia, quæ de magiâ & negromantiâ dicantur esse pura mendacia ac fabulas, & quod summa crudelitas sit, aliquem ob crimen magiæ punire. Sed facilè quilibet, cui saltem nasus est, odorabitur, quam ob rationem Clerus Pontificius hoc effinxerit, aut istum Luranum tormentis adegerit, ut talia confiteretur. Id modo dolemus, etiam viris piis ex nostratibus Theologis has nugas & similes alias imposuisse, ut & ipsi negantes crimen magiæ classi Atheoram accenseant. Sit unus instar omnium Theophilus Spizelius, qui vel ob hanc solam causam videtur scripsisse tractatum Germanicum, cui titulus *die gebrochene Macht der Finsternis*, ut adhortaretur Magistratus Germaniæ, ad processus contra sagas acerrimè continuandos & eos, qui pactum diaboli negant & processum contra sagas impugnant, de atheismo & impietate suspectos redderet. Nos, uti non recriminamur, sed Spizelio illud Virgilio mitissimè opponimus:

Fallit te incautum pietas tua:

Sic pro nobis nihil aliud afferimus, quam ut saltem quemcunque rogemus, cui sana ratio est, quo argumento quis in ferre possit, eum de impietate esse suspectum, qui neget crimen magiæ. Illos verò, qui pro auctoritate fortè adhuc talia pronunciant, aut pronuntiaturi sunt, maximoperè precamur, ut propriam pietatem scrutentur & excruciant annon fortè insignis, quamvis insigniter adhuc pallietur, hypocrisis sub eâ lateat, & tum demum proprio corde probè examinato de aliis, si putent, regulas Christiani nisi id exigere, sinistrè judicent.

§. IX. Dum vero negamus crimen magiæ, alios exscribere nolumus, qui fufius notarunt, magiæ nomen olim honorificè fuisse usurpatum & solis sacerdotibus tributum. *Vid.*

Bodin.

Bodin. lib. 2. demonom. cap. 1. Ofiand. de magiâ tbes. 1. §. 4. Cel. Rhodig. lib. 5. c. 42. Peucer. de divinat. p. 287. Goedelm. de magis l. 1. c. 2. 3. id tamen existis auctoribus notamus, videri magiam antiquitus quidem quamcumque sapientiam & scientiam sed occultatam denotasse, h. e. scientiam rerum, quarum causas non saltem ignoraret vulgus, sed & quarum causa maximè occultarentur, ut vulgus in ignorantia perpetuâ detineretur easque vitibus potentiâ humanâ superioribus adscriberet. Roborat hanc observationem divisio Magiæ communiter recepta, quâ magia dividatur in naturalem, artificialem, & dæmoniacam. Nam in his singulis speciebus supponitur quædam scientia rerum non quarumvis, sed rerum occultarum aut certè occultatarum.

§. X. Porro, dum iterum communiter Magia in licitam & illicitam dividitur, communis etiam consensus est, in quo & ipso convenimus, magiam naturalem & artificialem ad licitæ generæ pertinere, solam dæmoniacam crimen esse. Ergo non opus est, ut de prioribus duabus simus ulterius solliciti, cum de sola ultima specie sermo sit, an detur. Solet autem hæc ultima appellari idioma Patrio *Zauberey*. Qui enim Magiam etiam naturalem aut artificialem germanice ad genera *der Zauberey* retulerit, præter Spizelium *d. tract. Part. I. c. 1. p. g.* observavimus neminem. Sed & hæc inadvertentia condonanda est pietati & simplicitati Vir quæ ex integro ejus tractatu ejusque singulis paginis elucet.

§. XI. Itaque quæritur: An detur Magia dæmoniacæ? Hic vero ante omnia præmittenda ejus definitio, quod plerique negligunt non satis aptè. Uti enim, cum de rebus insensibus non incurrentibus sermo est, frustra de quæstione, quid sint disputetur, antequam de eorum existentia confiterit; ita contra in rebus moralibus & juridicis ac in quibuscunque aliis ideis entium plurimum aggregatorum, vel etiam actionum humanarum inepte quæritur de quæstione, an sint, antequam ex sint definitæ.

§. XII. Definimus autem ex scriptis ac communi consensu eorum, qui id adstruunt, crimen Magiæ, quod sit delictum, quo quis cum Diabolo sæpè in corporali specie vel bestia, vel hominis

minis, vel monstri comparente, pactum init, quod velit, si Diabolus ipsius voluptati, avaritiæ aut ambitioni satisfacere velit, cum Diabolo scortari, in certo loco ope Diaboli per aera magos vehementis comparere, ac ibi cum aliis similibus Diabolum adorare, ac tripudiare & luxuriari, ope Diaboli hominibus, bestiis & frugibus, vel tempestates excitando vel alio præternaturali modo damna dare, & post certum temporis spatium animâ & corpore Diaboli mancipium esse ac in æternum manere.

§. XIII. Cum itaque jam quaeritur an tale crimen Magiæ detur, ita procedendum esse putamus. Omne delictum, in factò consistit. Factum non præsumitur. Ergo qui asserit, dari crimen Magiæ, id probare debet, non à negante probationem expetere. Etiam si enim pro negativâ nullam rationem afferremus, pro nobis tamen sententia etiam à iudice indoctissimo esset pronuncianda. Age igitur prodeat initio Carpozovius & crimen Magiæ dari contra Wierum & alios ostendat.

„§. XIV. Primum juri divino convenit sententia, quæ vult „Sagas & Magos esse cremandos, quia DEUS jam pridem sententiam tulit in Maleficos, Pythones, Sagas & Incantatores „Exod. XXII. v. 19. quod debeant interfici. *Vid. Carpozov. dist. qu. 48. n. 40.* Sed quæ connexio? Malefici illi, de quibus loquitur lux divina, non sunt Magi, quales nos definivimus. Non iniierunt pactum cum Diabolo; quæcunque egerunt, egerunt absq; pacto tali, sive id egerint artificiali deceptione sive occultis viribus naturæ; h. e. sive Magiâ naturali, sive artificiali, id nobis perinde est, modo non diabolicâ. Nec obstat, quod has Magiæ classes inter licitas retulerimus, & DEUS tamen Magos, ut delinquentes voluerit puniri. Poterit enim id, quod ratione modicum est, ratione intentionis & scopi esse illicitum. DEUS eos puniri voluit, non ut tales, qui pacta cum Diabolis iniierunt, aut hominibus damnum darent, sed qui auctores & propagatores essent idololatriæ.

„§. XV. Sed, pergat Carpozovius, lex divina neutiquam de „veneficis tantum, qui veneno malo propinato mortem procurant, restringenda est, ut putat Wierus, sed omnes denotat, qui

„ qui præstigiis aliis offendunt, quales erant Magi Pharaonis Exod. VII. Verum videat Wierus, quid ad hanc sententiam Carpozovii respondeat. Nos enim aliâ usi sumus in §. *precedente* via. Nec nobis obstat hæc Carpozovii exceptio. Quibuscunque enim præstigiis usi fuerint Magi Pharaonis, nihil tamen fecerunt ex pacto cum Diabolo aut ope talis pacti, & non tam obstas præstigias, quàm ob idololatricam superstitionem iussi sunt à DEO interfici.

§. XVI. Attamen, possit quis pro Carpozovio urgere, non potuerunt ex præstigiæ, quæ è Magis Pharaonis editæ sunt, per Magiam naturalem aut artificialem fieri. Non per illam, quia alias & Mosis operationes non fuissent miracula, sed opera naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari mihi possum, quomodo id possibile fuerit, ut per illusionem baculi Magorum mutati sint in serpentes. Ergo per Dæmoniacam. Ad hæc respondeo, 1. Nondum constare, quænam sit differentia inter miracula & opera naturæ. Nam quæ communiter de operibus naturalibus, præternaturalibus & supernaturalibus, item de differentia inter potestatem divinam & diabolicam ex Metaphysica Scholasticorum docentur, & insystemata etiam superiorum facultatum, transferuntur, meræ nugæ sunt ac petitiones principii. 2. Non sequitur: Magi Pharaonis ex occultis viribus naturæ, i. e. philosophiæ Aristotelicæ & Cartesianæ (quarum neutra quicquam, aut hæc certe non multum solidi quoad causas naturales demonstravit,) incognitis producerunt istos effectus, ergo Mosis opera fuere etiam naturalia. Nam quæ à Mose & Aarone posita edebantur opera, quæ à Magis non poterant similiter produci, satis probabant potentiam potentiam Magorum superiorem, ut adeo vel ex hac ratione non possimus argumentariâ Magis ad Mosen. 3. Et cui non notum est illud; Duo cum faciunt idem, non est idem? 4. Multa nobis imaginari non possumus esse per artem possibile, quæ tamen vilissima sunt, si ostendantur. Et infinitæ sunt præstigiæ, quæ homines viribus supernaturalibus adscribunt, cum tamen sint meræ illusiones. Huc refer ista artificia Abrahami Colomni cum chartis lusoriis recensita à Spizelio *d. l. p. l. c. 6. p. 26.* quas tamen hic auctor absq;

ullâ ratione Diabolo adscribit. 5. Si ope Dæmonis Magi pharaonis producerunt, quæ producerunt, vel Dæmonid fecit qer vires naturæ, vel per præstigias & illusiones. Non per illas, quia aliàs & Mosis miracula fuissent operationes naturæ: Non per hanc, quia vix imaginari nobis possumus, quomodo id possibile fuerit, ut Diabolus potuerit illudere sensibus hominum. Saltem argumentum hoc in eum finem affero, ut ostendam, facile objectionem nobis factam, in adversarios retorqueri posse. Nam ego quidem nolo personam respondentis mutare in personam opponentis.

§. XVII. Sed idem tamen disponitur, ita pergit Carpzovius, Lev. XX. v. 26. ubi lex jubet omnes magos interfici. Et ista, lex in populo Israelitico semper fuit in viridi observantia, quod, testatur exemplum Pythonissæ in Endor quæ formidabat Saul: quia sub pœnâ capitis magicam artem prohibuerat. Rex, Manasses etiam & totus populus Israeliticus propter artes magicas fuere à Deo graviter punitæ. Respondeo 1. Confunditur semper Magia idololatricâ cum Diabolicâ illâ, quâ pactum inicitur cum Diabolo. 2. Carpzovius non tam sollicitus est, ut probet dari magiam, quæ tamen esse debebat primaria quæstio in disputatione adversus Wierum, quam ut probet, magiam esse capitaliter puniendam 3. Quamvis nec hoc probetur firmiter ex allegatis legibus divinis, utpotè quæ purè forenses sunt, & Christianos non obligant. Jubet eadem lex, filiam Archifacerdotis scortantem igne cremari, cur non igne cremantur filix Superintendentum nostrorum si talia committant? Sanè major convenientia est inter Archifacerdotem Judaicum & Superintendentem hodiernum, quam inter Magos illos, de quibus loquitur lex Judaica & eos, de quibus disputamus. 4. Deuter. XIX. v. 10. & 11. ubi Deus multas species magiæ, quam Israelitis prohibuerat, recensentur, nulla fit mentio magiæ talis Diabolicæ, de quâ disputamus, sed omnes ibi recensiti fuere idololatricæ & deceptores ac agyrtæ, quod latius probat Dale in tractatibus *de oraculis & de divinationibus idololatricis Judæorum.*

§. XVIII. Adjuvabimus ipsi Carpzovium. Ista enim Pythono-

thonissa in Endor produxit vel Diabolum sub specie Samuelis vel ipsam animam Samuelis, quod absque ope Diaboli fieri non potuit. Respondeo 1. Nulla diaboli multo minus pacti cum eo in scripturâ sit mentio. 2. Nec apparuit Diabolus, nec anima Samuelis, nec species ejus, sed mera fuit illusio. Fuit ista fœmina ex eorum classe, qui ex ventre lequi possunt, & ita decepit Saulem, quod etiam conveniens est textui 1. *Sam. XXXVIII.* Nam Saul nihil vidit, sed audivit saltem vocem, & solum fœmina dixit, se videre aliquid.

§. XIX. Igitur primum argumentum Carpzovii nihil probat. Videamus secundum, in summam tamen contractum. Cum, hæc lege divinâ non modo congruit lex naturæ, ut apparet ex, sanctionibus Ethnicorum, pœnas capitales Magis decernentium, veluti & Plato *lib. II. de Legibus* mortis pœnam ponit Magis, sed & eandem sequuntur concilia, quibus varix pœnæ in, magos & veneficos constituuntur, eademque fuit praxis apud, populum Romanum & Persas. Respondeo 1. iterum confunditur quæstio de existentia Magorum cum Diabolo pacifcentium, cum quæstione de pœnâ Magiæ naturalis & artificialis. 2. Confunditur lex naturæ cum moribus quarundam Gentium. 3. Parum aptè miscetur moribus Gentium phantastica Respublica Platonis.

§. XX. Tertio, pergit Carpzovius, de jure quoque Civili Magis seu Veneficis pœnam capitalem infligendam esse dubitandum prorsus non est. Respondeo 1. Bene, quod Carpzovius dicat Magis seu Veneficis. Igitur planè aberratur à quæstione de quâ disputamus. Neque enim Venefica Germanicè est eine Hexe, uti vulgò ob istud commune erroris præjudicium interpretamur, sed eine Gifftmischerin. At vero ad veneficium tale nullâ diaboli ope ac fœdere opus est. 2. Leges ipsæ nusquam mentionem faciunt pactorum cum diabolis, sed augurum, auspicum, mathematicorum seu astrologorum &c. Ut taceam alias responsiones ex præcedentibus hic iterum repetendas, & quod ulterius pro existentia criminis magiæ Jus Civile non magis possit allegari, ac pro existentia cujuscunque entis.

§. XXI. Jam ad potissimum monentum probationis Carpozovianæ accedimus. Quarto, negari non potest. Magos & Magas pactum habere cum Diabolo, in quo abjurant fœdus, quod, cum Deo inierunt in baptismo, testibus Bodino, Remigio, Chirando &c. Resp. Pudere debuisset Carpozovium, in re, ubi momentum quæstionis situm est nil aliud profere, quam testimonia scriptorum Pontificiorum, replentium libros suos partim fabulis anilibus ac Clericalibus, partim depositionibus hominum melancholicorum, aut crudelissimis tormentis ad dicendas res de quibus interrogabantur, adactorum. Si nostri Jure-Consulti hucusque non exscripsissent absque judicio alios & imprimis Pontificios, sed res quæ Physicas, quæ Morales, de quibus leges disponunt, secundum naturam suam intellectu quilibet proprio considerassent, jam dudum Jurisprudentia nostra etiam habita fuisset pro disciplina ad veram Eruditionem pertinente ab eruditis. Jam cum unus exscribat adhuc absque judicio alterum, & summo stupore putet, se non invenisse, quod pueri in faba, si casum aut quæstionem inveniat in terminis terminantibus, vitio non debemus vertere Eruditis, si cum nomen JCTi audiunt, concipiant sibi in terminis terminantibus Rabulam aut Legulejum. Sed ad Carpozovium nostrum,

§. XXII. Pergit ille: Licet non omnes Magi expressè, cum Diabolo pacifcantur eique obsequium perpetuum promittant, Deo tamen renunciant commercium cum Diabolo habentes, quo ipso tacitam seu implicitam pactionem contrahi manifestum est. Respondeo. 1. Si nullum pactum expressum datur, uti hactenus tale nullum fuit demonstratum, de pacto tacito frustra queritur. Qui enim non expressè contrahere potest, & cum quod expressè contrahi nequit, is etiam non contrahit, nec cum eò contrahitur tacitè. 2. Id in quæstione est, an Magi qui præstigiis Homines decipiunt, commercium corporale cum Diabolo habeant, & ita Deo tacitè renuncient. 3. Si illi, qui commercium spirituale cum Diabolo habent, pactum tacitum cum Diabolo faciunt, & tanquam Magi cremandi sunt, fiet summa

con-

confusio omnium delictorum. Nam fures, adulteri, mendaces & omnes, qui operantur opera carnis commercium spirituale habent cum diabolo.

§. XXIII. Addit Carpozovius: Homicidarum ac adulterorum pœnam capitalem esse, Magiam autem esse crimen detentius homicidio & adulterio, imò sagas, dum infantes proprios, Diabolo sacrificant, esse homicidas, & dum succumbunt Diabolo, esse adulteras. Respondeo semper misceri quæstionem de pœnâ magiæ cum quæstione de magiæ existentia, & quoad hanc semper peti id, quod est in principio.

§. XXIV. Restat ultimum argumentum Carpozovii, Quinto dicit: Sagis ac Lamiis ipsismet conducit, ut quàm maturè, è medio tollantur. Nam Diabolus tam pertinaciter eas laqueis suis involutas habet, ut citius non dimittat, quam moriantur. Quo in genere fidem non immeritò habemus Remigio Ducis Lotharingiæ Consiliario qui judiciis capitalibus, non gentium plus minus magnorum interfuit testanti, quod ex tot milibus, quos sortilegii laqueis irretitas habuerit Satan, nemo auditus sit, qui se aliter expediverit, quam culpæ vel coactæ vel liberæ professione ac deinde ejus morte luitione. Respondeo. 1. Quis putaret JCTos Lutheranos eò absurditatis potuisse abduci, ut Carnificem pro instrumento ordinario conversionis haberent? 2. Cur vero Remigio iterum credit cæcus Carpozovius, homini superstitioso & mancipio Cleri? Rationes ob quas fidem ipsi Carpozovius adhibuit, quod in Lotharingiâ tot judiciis de magiâ interfuerit, apud nos fidem ejus destrunt. 3. Neque intellexit Remigium Carpozovius, qui non illud dicit, quod hic deducit, sed qui saltem dicit non potuisse se liberare à pactis cum Diabolo sagas, antequam crimen sint confessæ, quam confessionem postea per leges Clericales necessario mors secuta sit. 4. Si Jurisprudentia Carpozovii opus habet, ut ab aliorum auctoritate, aut fabulis dependeat, cur non potius credidit Theologis nostratibus, qui docent, multos magnos absque pœnâ mortis fuisse iterum in ordinem radastos, & qui diabolum depingunt tanquam spiritum ita impotentè & enervem, ut crepitu ventris possit expelli,

C 2

li,

li, & nequeat chirographum ejus, qui cum ipso pactum iniit, auferre ex Bibliis, quod tamen minimus catellus potest. Videantur *Lutheri Tischreden & Spizelii gebrochene Macht der Finsternuß P. 1. c. II. p. 211. seqq. & P. III. per integr.* 5. Pulcrum vero argumentum, quo etiam homicidium defendi posset, si quis hominem fruges consumere natum, lue Gallicâ infectum, aut morbo maxime doloifico laborantem interficiat, sub prætextu, quod ipsi conducat, ut quàm maturè è medio tollatur 6. Non intelligit fines pœnarum capitalium, qui hoc lubrico & vix tyronibus condonando prætextu pœnam capitale defendere vult.

§. XXV. Claudit Carpozovius suam probationem: Jam, judicet quivis, qui vel tantillum pietatis ac sanæ mentis habet, annon rectè ac probè agat Magistratus in Magos & Veneficos, animadvertens. Nos contrà: Jam judicet quivis, qui vel tantillum prudentiæ (nolumus enim allegare Carpozovii pietatem imprudentem, quæ in fide anilium fabularum consistit,) ac sensus communis habet, an non turpe sit tanto Jcto, in re tam seriâ ac tanti momenti tam turpiter ludere.

§. XXVI. Sed opem ferat Carpozovio Spizelius, Jcto Theologus. Nolumus hic detegere turpitudinem viri pii, & omnes nervos libri ejus sapius citati ostendere, sed solum paucis expendere argumenta potissima, quibus in *Parte II. cap. II.* probare vult reale ac verum fœdus hominibus cum Diabolo intercedere. Primum p. 112. dicit, sententiam contrariam esse errorem malitosum & crassum, cui ante multos annos Thomas de Aquino. Bonaventura, & Johannes à Turcremata tanquam communissimæ & damnosissimæ hæresi contradixerint. Imo esse errorem periculosissimum & pestilentissimum, quia viam sternat Atheismo. Resp. 1. Hoc non est probare sententiam affirmantem, sed Zelo impetivivo invehere in dissentientes. 2. Thomas de Aquino, Bonaventura & Johannes de Turcrementa haud dubiè contradicerent etiam doctrinæ Lutheranae tanquam damnosissimæ hæresi, & tamen Spizelius eorum auctoritate non commoveretur, ut eis crederet. 3. Sententia hæc, quod non detur crimen Magiæ non sternit viam Atheismo. Sed potius illi Theologi & Concion-

na-

natores, qui pro concione & in scriptis loco doctrinæ salutaris proponunt dogmata anilia & superstitionis causa sunt, ut homines aliquâ saltem ratione & sensu communi pollentes & ab extrema superstitionis labe se liberare cupientes, incauti incidant in alterum extremum Atheismi. 4. Imò sententia communis, quam Spizelius defendit, inducit homines in crassissimam & plusquam puerilem superstitionem. At superstitio & stultus & perniciosus vitium est, quam Atheismus, ut latius deduxit hæctenus à nemine cum successu refutatus Bailius in *cogitationibus promissis super Cometa.*

§. XXVII. Pergit Spizelius p. 214. Si non essent pacta realia & vera magorum cum Diabolo, non promulgasset DEUS, leges peculiare contrà Magos, & omnia falsa forent, quæ in scripturis de Magis dicuntur. Respondeo, nullam esse consequentiam, quia per hæctenus dicta nondum ullâ ratione verosimili probatum est, quod illi Magi, quorum Scriptura meminit, habeant pactum cum Diabolo.

§. XXVIII. At, inquit Spizelius, si non daretur fœdus, Magorum cum Diabolo, impudentissimè contradiceremus, omnibus & singulis antiquis & de Ecclesia Christiana egregiè, meritis Doctoribus, Augustino, Tertulliano, Epiphano, Chrystomo, qui non tantum fœdera Diaboli cum hominibus pro veris & realibus habuerunt, sed etiam maximo conatu, se iis opposuerunt. Respondeo 1. Impudentius est, uti auctoritate Patrum ad defendendas fabulas pueriles. 2. Doctores de Ecclesia Christiana egregiè meriti sunt sapius propter pietatem suam & simplicitatem maxime creduli, & iis adhuc hodie sapius imponitur per homines mendaces, aut hypocritas. 3. Nihil tam absurdum est, quod non sententiâ alicujus Patris Ecclesiæ defendi possit. 4. Absque læsione pudoris contradicimus Patribus istis antiquis, qui hæreticos judicabant illos, qui antipotes statuebant. Cur non & hîc similiter? 5. Quænam sit ratio, cur Patres Ecclesiæ haberent fœdera Diaboli cum hominibus pro veris, infra ostendetur.

§. XXIX. Pergit Spizelius; Fore summam & extremam,

C 3

te-

temeritatem, si quis vellet contradicere tot & tam innumeris, approbatis, & fide dignis scriptoribus, imò comuni Experience. Rospondeo, magor temeritas est, pro experientia &, pro scriptoribus fide dignis jactare subulas, quibus creduli se a malitiosis hominibus decipi patiuntur, & Scriptores superstitiones. Reliqua non merentur, ut apponantur, quæ Spizelius *dist. cap. 2. § 3.* pro probanda existentia fœderis Diabolici adducit. Si quis tamen putet, inesse aliquid, quod responsionem mereatur, reservabimus id conflictui.

§. XXX. Atque hæc sunt ista fundamenta, quibus creditum fuit magos fœdus inire cum Diabolo, & reliqua, quæ supra §. 12. recensuimus. Et ob has rationes nullius planè momenti tot millia hominum vel innocentium, vel certè hoc crimine non pollutorum sub specie pietatis, justitiæ ac Zeli divini crudelissimè interemta sunt. Jam ex abundantia addamus rationes pro negativa. Sed ante omnia hic notemus, non esse à nobis postulandas demonstrationes Mathematicas. Etsi enim Magi, Malefici, & Mathematici sæpè apud Jctos synonymicè usurpentur, apud Philosophos tamen Diabolus ejusque potentia nec est subjectum Matheseos, nec demonstrationis. Interim studebimus proferre rationes, quarum verisimilitudo æquipolleat demonstrationi.

§. XXX. I. Diabolus nunquam assumit, nec potest assumere corpus, ergo non potest fœdera corporaliter inire, nec unquam corporaliter inire, multo minus incubuit aut succubuit Magis & Sagis, aut eos sub specie hircina in montem Brueterorum duxit &c. Non obstat exemplum Satanæ tentantis Christum. Resp. 1. Convenire primitus debent interpretes de intellectu illius historiæ, utrum per imaginationem Christi vigilantis, utrum per somnum dormientis tentatio illa facta fuerit, utrum, quod nobis videtur vero similius par satanam ibi intelligatur, uti & alibi in Scripturis fit, homo, quorum ultimum nobis videtur verosimilius. At nulla ex his interpretationibus obstat assertioni nostræ. 2. Debemus in interpretatione hujus historiæ seponere præjudicia puerilia, quamvis hæctenus à plurimis,

mis, qui debebant desuisse esse pueri, defensa. Quale est illud, dum creditum fuit ex ignorantia antiquitatum Judaicarum, Christum per aerem esse ductum in pinnaculum templi oben aufferre. Tale igitur etiam est illud, quo imaginamur nobis, Diabolum apparuisse Christo sub specie corporea. Nam positò, quod ipse Diabolus tentaverit Christum, tamen falsum est, aut certè nullà ratione verosimili probatum, id factum fuisse sub specie corporea hominis vel monstri. 3. Præjudicium sententiæ contrariæ oritur ex imagunculis Evangelicis, secundum quas Pontificii sibi tentatorem nescio sub cujus monstri specie, nos Lutherani sub specie monachi cum cucullo imaginamur. Et mereretur peculiarem dissertationem superstitionis Papalis in Ecclesiis Lutheranis per imagunculus illas Catecheticas & Evangelicas infantibus instillata, firmiter herens per totum vitæ spacium. e. g. imaguncula, quæ apponitur præcepto tertio, petroni sextæ, doctrinæ de Statu oeconomico & de conjugio, Evangelio in Dominica Oculi &c.

§. XXXII. II. Si Diabolus posset assumere corpus, falsa esset assertio Christi, quod Spiritus non habeat carnem & ossa, & ineptum foret argumentum, quo Christus voluit uti ad convincendos Discipulos. At utrumque horum cogitare blasphemum est.

§. XXXIII. III. Non potest Diabolus turbare potentiam & ordinem naturæ invisibilis, ergo non potest corpus assumere, tempestates excitare, hominem per aerem transferre &c.

§. XXX. IV. Non coherent, quæ boni homines modo de tanta potentia Diaboli in naturam invisibilem garrunt cum aliis fabellis supra memoratis, quod possit crepitu ventris expelli, aut quod non possit aliquid auferre ex Bibliis &c. Nec est, quod ad finem hominis hic recurras. Si enim fide ejicitur, quid opus fuisset crepitu, nisi fortè & stultâ distinctione inter crepitu rem absurdum absurdius dicam, an blasphemius velis palliate.

§. XXXV. V. Nullus effectus est, ac nullus usus fœderis Diabolici, neque ex parte hominis, neque ex parte Diaboli. Non illius. Dicunt enim, magos pacta inire voluptatum, pecuniæ &

honorum consequendorum causa. Sed simul dicunt, plerosque magos decipi. Sed demus, etiam non decipi. Annon absque ope diaboli levi industria & astutiâ, imòannon modis honestis hæc omnia acquiri possunt. Quid opus igitur fœdere cum Diabolo.

§. XXXVI. At concedamus, cum nullum sit stultius animal homine, homines esse reverà ita stultos, uti novimus multos tales esse, ut fœdera cum Diabolo quærant, an putas, Diabolum æquè stultum esse, ut absque ullo fructu pactum cum homine ineat. Est jam mancipium Diaboli, qui voluptatis, avaritiæ & ambitionis mancipium est. Cui usai igitur fœdus ex parte diaboli? Ut hominibus damna det per Magos? At quibus? Non certè fidelibus. Infidelibus & iis, qui jam sunt similiter ejus mancipia, aut Diabolus damnum dare potest, aut non potest. Si prius, quid opus est magis, si posterius, nec per magos. An ut duplex vinculum fortius liget, quam simplex, & ut magus non tam facile possit evadere laqueos diaboli, quàm si solum sit mancipium affectuum? Nec hoc cum naturâ humani generis, nec cum iis, quæ nostri de magis docent, conveniunt, Vide *Part, III.* Spizelii, quod non adeò difficulter magi possint chirographum suum recipere à Diabolo. Sed & vide naturam humani generis, quam difficillimè homo, etiam Christianus, possit consequi dominium in affectus. Alias rationes reservamus curis secundis.

§. XXXVII. Videamus jam originem fabulæ. Multa hic suppeditabunt Beckerus *lib. i. mundi fascinati* & Dalius *in tractatibus sapius allegatis*, ita tamen, ut aliorum curæ multa supplenda, fortè etiam emendanda reliquerint. Nobis paucis inquisitione hujus quæstionis eâ methodo videtur esse instituenda. Sunt populi, si secundum religionem eos dividere velis, vel Gentiles, vel Judæi, vel Christiani, vel Mahumedani. De Mahumedanis non opus est, ut inquiramus, partim quia eorum religio ex tribus prioribus est composita, partim quia ratione temporis quoad originem est ultima, adeoque inquisitio, quid ipsi de Magiâ statuunt, nihil juvare poterit ad ostendendam originem erroris.

roris Christianorum. At religio Gentilium & Judæorum antiquior Christiana, & primi Christiani potissimum post mortem Christi partim Gentiles errant, partim Judæi. Ergo de istis duabus prius videndum. Si vera esset & reverà existeret Magia, deberet doctrina Judaica ex fontibus sacrarum literarum prius proponi. Nunc cum erroris fontes inquiramus, & fabulæ Judaicæ ex libris Rabbiorum, qui diu post Auctorum Gentilium, quorum scripta habemus, ætatem vixerunt, inquirendæ sint, præstat de sententiâ Ethnicorum prius videre. Philosophia Gentilium est vel Barbarica vel Græca. Illa quidem est antiquior, sed quia paucissima & incertissima de eâ constant, contra Græcorum scripta in omnium manibus sunt, ac primi Christiani ex Græcis erant, & præterea in ipsis sacris literis Novi Fœderis Græci sæpè Gentiles quosvis denotant, ac Judæis opponuntur, de Græcis inchoandum erit.

§. XXXVIII. Missâ vero Philosophiâ Scepticâ, utpote quæ ad nostrum scopum nihil planè conferre potest, cum Sceptici etiam de rebus visibilibus dubitarent, & inter omnes sectas magis ad Atheismum, quam ad superstitionem inclinarent; dilatâ etiam ad secundas curas Philosophia Græcorum Fabulosâ seu Poeticâ, de dogmaticâ potissimum erit dispiciendum. Cum autem hujus sint sectæ ferè infinitæ, alio tempore ex Laertio & Plutarcho, quænam Thalesis, aliorumque Philosophorum sectæ Jonicæ, ut & ex Schefferi Philosophiâ Italicâ, quænam Pythagoræorum de dæmonibus & Magia fuerit sententia, meditationes nostras illustrabimus. Nunc de quatuor sectis potissimis saltem, quæ temporibus primis Christianismi sub Romano Imperio florebant, debemus esse solliciti. Puta, de Epicureis, Stoicis, Platonis, Aristotelicis. Ac Epicurei quidem, uti omnes, qui olim & hodiè philosophiam corpuscularem sequuntur, ansam superstitioni de Magis & Sagis haud dubiè non dederunt, cum eorum plerique omnes spiritus olim negaverint, hodierni vero, etsi Diabolum credant, rectè tamen à superstitionibus magicis sunt alienissimi. Neque Philo-

phorum Epicuriorum quemquam credo transiisse ad religionem Christianam. Stoici & Platonici primis Christianorum seculis maximè florebant & Patres priorum seculorum multi alterutri ex his duabus Sectis erant addicti, quamvis nec Aristotelici videntur esse planè excludendi. Quid singulis ex his tribus sectis seorsim sit tribuendum, etiam secundæ curæ indicabunt. Communis Gentilismi superstitioni, potissimum vero Platoniorum & Stoicorum doctrina erat, esse Deos vel superos, vel in feros, vel medios, & inter divinam naturam ac humanam esse varias essentias intermedias, quas maximam partem dæmonia appellabant, & hæc in bona & mala distribuabant, illisque ad auctoritatem sibi apud populum comparandam & philosophi, & omnium maximè sacerdotes Gentilium divinationum & magiæ effectus attribuebant. Interim nullam species divinationum & magiæ tertia ac peculiaris ipsis erat, quam Dæmoniacam appellarent; sed tam divinationem, quam magiam in naturalem & artificialem distribuabant, ac solum ad decipiendam plebem utrique varias admiscebant ceremonias superstitionis, ac in utrâque fingebant, sibi commercia esse cum diis aut essentiis intermediis seu dæmonibus. Atque dæmonibus etiam corpora tribuebant Stoici.

§. XXXIX. Porro inter sectas varias Judæorum, qui tempore Christi florebant, (de quarum singulis in secundis curis distinctius dispiciendum,) Pharisei, quorum maxima apud populum erat auctoritas, erant superstitionissimi, atque, uti ex Philonis & Rabinorum scriptis patet, infinitis fabulis de dæmonibus malis seu diabolis & eorum effectibus, de Archidiabolo Sammæel & de matre ejus Lilis, deque virtute & efficacia adversus diabolos literarum, nominum ac numerarum, quam in Cabbalâ suâ seu doctrinâ arcanâ docebant, item de divinitate Bath Kool & populum Judaicum decipiebant. Adscribebant iidem diabolis, quod & Gentilium multi faciebant, corpora aut virtutem corpora sibi formandi, ac corporaliter hominibus nocendi, cum hominibus concumbendi, & consequen-

quenter etiam pacta & societates cum hominibus in-eundi.

§. XL. Etsi igitur statim post Christi mortem ex novis Christianis Judæi & Græci ob varias causas & doctrinas sapienter collidebantur, ex qua collisione omnes hæreses primum ortum ducunt, non respuebant tamen primi patres Ecclesiæ Græci, & postea Latini etiam, postquam Judæos seculo quarto supresserant, Judæorum doctrinas, quæ cum superstitione Philosophiæ Græcæ, maximè autem Platonice & Stoicæ conveniebant. Plurimi enim Patrum Philosophiæ Platonice & Stoicæ addicti erant, & notum est vel ex Augustini libris *de civitate Dei*, in quâ veneratione tum fuerit Philosophia Platonica: Igitur multi erant Patres & inter eos potissimum Lactantius *lib. 2. divin. Instit.* (de aliis, Athenagorâ, Tertulliano, Hieronymo &c. vide Lipsii *Physiol. Stoic. lib. 1.*) qui, cum de diabolis, & eorum potestate, de iis non multum invenirent in sacris literis, multa tamen docere vellent, partim torquebantur, ut dum docebant, serpentem tentatorem fuisse diabolum, & prophetiam Esaiæ de lapsu Regis Babylonice loquentis & eum sub nomine Luciferi indigitantis, de diabolo ejusque lapsu explicabant; partim supplebant silentium sacrarum literarum ex fabulis Judaicis & Platonice aut Stoicis. Hinc communis illis temporibus expositio eorum, quæ Moses de nuptiis filiorum Dei cum filiabus hominum tradit, quasi per filios Dei interelligantur Angeli, & ex talibus concubitibus etiam angelorum cum feminis nonnulli originem aut multiplicationem certè diabolorum deduxerunt. Hodie verò postquam apud Protestantes plerique cordatorum scripturæ interpretum illam erroneam interpretationem doctrinæ Mosaicæ de conjugis angelorum cum feminis rejecerunt, debebant etiam simul rejecisse erroneas conclusiones, quæ successu temporis errori illi capitali accesserunt. Aut enim insigniter fallimur, aut huic erroneæ doctrinæ de nuptiis angelorum & hominum, pleraque, si non omnia, quæ

de magiâ hodie homines sibi erroneè persuadent, de fœderibus ac societatibus diabolorum cum hominibus, de incubis & succubis &c. originem debent. Urtaceam, illas mutiplices fabulas de diaboli in specie corporea apparitione, quæ extant in vitâ Pauli & Anthonii, quasq; uti multi etiam nostratium habent pro verâ historiâ, ita jam Erasmus notavit, totum eum libellum esse figmentum in cerebro Hieronymi natum.

§. XLI. Post secula barbara cum scholæ iterum & Academiæ instituerentur, apud Protestantes in confesso est, regnasse summam, superstitionem in Papismo. Etsi igitur Doctores Scholastici Aristotelem sequerentur, eumque explicarent, hic vero tot & tam absurdas fabulas, uti Platonici & Stoici faciebant, de Dæmonibus eorumque efficaciam corpoream non tradidisset, ex variis tamen rationibus factum est, ut Scholastici & potissimum Scotistæ ineptias omnes de Diabolorum pactis cum Magis arriperent. Ut enim doctrinam suam catholicam esse jactare possent, eruendus erat consensus Patrum Ecclesiæ priorum Seculorum. Cum vero hi magnam partem Platonici & Stoici essent, tentanda erat (quamvis id non posset nisi ineptissime fieri,) conciliatio Philosophiæ Platoniciæ & Stoiciæ cum Aristotelica. Opus etiam erat multis Pseudomiraculis ad idololatricam Papisticam persuadendam. At hæc autem maxime aptæ erant etiam fabulæ antiquæ de fœderibus Diaboli cum Magis, cum hoc pacto Clerus Pontificius in rebus inanibus, inanibus etiam remediis, quæ partim in convertendis fictis Magis, partim in curandis fictis morbis consistebant, quos ex Magia ortum duxisse populum persuadebant, hunc facile in sui admirationem poterant perducere. Erat & alia utilitas fabulæ de pacto cum Diabolo. Si quidam vir pius & probus esset, Clero Pontificio ob infinitas causas (quis enim eas ob quas quis Clero displicere poterat, omnes enumeraverit?) invisus, & hic ita prudenter actiones suas institueret, ut sub prætextu heterodoxiæ aut hæreseos ipsi nocere non possent, nullum aptius remedium erat, eum ad ignem damnandi, quàm si de Magia crimine eum suspectum redderent, & diris tormentis

is eo adigerent, ut infinitas nugas à Clero Pontificio excogitatas de commercio Diaboli cum Magis confessione suâ confirmaret.

§. XLII. Erat Italia istis superstitionibus infecta, cum studium Juris Civilis Justiniani in Academiis Italicis florere inciperet. Inveniuntur ibi potissimum in Codicis titulo de Malef. & Mathem. leges de poenis veneficorum, & astrologorum &c. Cur astrologia tam invisâ esset, potissima causa erat, quod multi homines superstitiosi Astrologos de morte Cæsarum consulere, quam & potissimam causam fuisse, cur jam ab Augusti temporibus Philosophi imprimis Platonici ac Mathematici ex toto Imperio Romano fuerint ejecti, & ob quam ipse Constantinus Magnus, utpote qui antea ipse eos consuluerat, illos timebat, & legibus peculiaribus in eos animadvertibat, alii jam annotarunt. At quod ad reliquam Magiam superstitiosam attinet, punire jubet Constantinus in l. 4. Cod. d. tit. saltem Magos, quatenus damnant, aut ad libidinem excitant, superstitionem vero, quæ ad curandos morbos & similia adhibetur, puniri non vult. Ob quam legem, ut istud obiter notem, etsi communiter malè audiat Constantinus, & nos nec superstitionem ipsam, nec rationem legis approbemus, putamus tamen non injustè fecisse Constantinum, quod eam, quæ damnum non dat poenis civilibus coercere noluerit, cum talia vitia magis pertineant ad emendationem doctrinalem, quàm ad civilem. Interim exinde videmus, quod tùm temporis nondum pervaserint sibi Episcopi Christiani, ac si Magi haberent pactum cum Diabolo, aliàs Constantino, qui fere nihil citrà consensum Cleri faciebat, non permisissent, in dicta lege eam distinctionem Magiæ adhibere.

§. XLIII. Quia tamen Glossatores Juris Civilis à tenera juventute doctrinis Clericalibus erant infecti, inter quas & illa de fœdere Diaboli cum sagis non erat ultima, ac Canonistæ potissimum eam doctrinam etiam urgebant, inde & hi, etsi aliàs in aliis doctrinis sæpè à Canonistis dissentiant, facile errorem communem contortis expositionibus juris civilis propagabant. Inde doctrinæ communes de crimine Magiæ, non ex Jure Justiniano

neo derivatæ, sed à Glossatoribus ex præjudicio illo communi propagatæ, quod Magia sit species criminis læsæ Majestatis divinæ, quod sit crimen extraordinarium, atrox & occultum, in quo sufficiant leviora indicia ad torquendum, e. g. nominatio facta à reo ejusdem criminis: Item, quod in hoc crimine & similibus graviora tormenta adhiberi possint: quod reus convictus etiam post mortem damnari possit: quod ex causa hujus criminis confiscationi locus sit, non obstante novissimâ constitutione Justiniani. *Conf. Anton. Marrb. de crimin. lib. 48. tit. 2. c. 1. n. 2. § tit. 5. c. 7. n. 13.*

§. XLIV. Venio ad Germanos, de quibus alio tempore inquirendum, quid hi jam à Tacitū temporibus de crimine Magiæ senserint. Jam sufficiat, ex hodiernâ crassissimâ superstitione apud multos populos Germaniæ, penes quos solum exercitium religionis Pontificiæ obtinet, imò ex superstitione apud ipsos Protestantes adhuc hodiè durante facile præsumi posse, quam firmiter ante reformationem Clerus Pontificius toto populo fabulas suas de crimine Magiæ persuaserit. Unde nullum est dubium, quin apud Germanos etiam ante introductus Academiæ creditum fuerit, Magos habere pactum cum Diabolo, ita ut post institutionem Academiarum Glossatorum sententiæ illæ facile approbationem invenerint. Plura suppeditabit Malleus Maleficarum, cujus *Part. I.* præmissa est Bulla Pontificia de Magis ab Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in Germania puniendis. Non tamen ista sententia apertè in legibus invenitur, sed magis ad opiniones communes & jus non scriptum viderur esse referenda. Ita enim legitur *lib. 2. artic. 13. Land-Recht: Welcher Christen-Mann oder Weib ungläubig ist / oder mit Zauberey umgehert / oder mit Vergiftung / und der überwunden wird / die soll man auff einer Horden brennen.* Hunc enim textum, etsi commodè possit explicari, quod loquatur saltem de Magis nocentibus, tamen jam olim à Scabinis Lipsiensibus generaliter fuisse expositum, sive nocitum sit, sive minus, docet Carpzovius *qu. crim. 49. n. 8.* Imò ipse auctor Constitutionis Criminalis Carolinæ, qui verosimiliter fuit JCtus vel

vel Italus, vel Germanus, tantum abest, ut disertè quid de Magiæ, quæ pactum cum diabolo habeat, in Constitutione ista disposuerit, ut potius apertè sententiam Juris Justiniani modo memoratam cum distinctione inter Magiam nocentem & non nocentem repetierit, nisi quod huic ultimæ pœnam arbitrariam dictaverit. *So jemand denen Leuten / inquit art. 109. durch Zauberey oder Nachtheil zugesüget / soll man ihn straffen vom Leben zum Tode und man soll solche Straffe mit dem Feuer thun. Wo aber jemand Zauberey gebraucht / und damit niemand Schaden gethan / soll sonsten gestrafft werden nach Gelegenheit der Sache / derinnen die Urtheiler Nachts gebrauchen sollen / wie von Nachsuchen hernach geschrieben stehet.* Etsi vero auctor hujus articuli secundum regulas bonæ interpretationis velit, Magum non nocentem aliis, debere mitius igne aut capitali pœnâ puniri, & plane nihil de fœdere Diaboli memoret, & verosimiliter etiam hoc fœdus non crediderit, tamen interpretes uti adsveti sunt quilibet ex quolibet interpretari, etiam alterum casum constitutionis criminalis de Magia non nocente exposuerunt, quod ibi solum debeat respici ad eam circumstantiam, quod nullum damnnum datum sit, sed & ad alias, an nimirum pactum cum Diabolo inierint Sagæ, & an simul Venere nefandâ cum Dæmone usæ fuerint, atque his casibus etiam ignis supplicium esse dictandum, *Carpz. d. l. n. 7.*

§. XLV. Debet tamen quis putare, quod reformatio Lutheri, uti homines ab aliis præjudiciis Papismi liberavit, ita & ab istis fabulis Clericalibus de pacto Diaboli cum Magis liberare debuisse. Sed nihil minus. Quin potius sub Augusto Electore ista sententia, quæ hætenus ut jus non scriptum obtinuerat, disertè Constitutionibus Electoralibus *P. 4. const. 2.* fuit inserta, verb. *So jemand in Begessung seines Christlichen Glaubens mit dem Teuffel Verbündnisse auffrichtet / umgehert / oder zu schaffen hat / daß dieselbige Person / ob sie gleich mit Zauberey niemands Schaden zugesüget / mit dem Feuer vom Leben zum Tode gerichtet und gestrafft werden soll.* Cum autem Elector Saxonie esset primarius Princeps religionis Lutheranz, non mirum, si postea & in alias ditiones Lutheranorum imò & Reformatorum Principum ista

ista communis persuasio propagata fuerit, vel, quod Lutherus ipse adhuc multa præjudicia de Diaboli potestate & viribus adhuc habuerit, uti ex variis scriptis ejus, & ex colloquiis mensalibus subinde apparet, vel quod Philippus Melancthon post mortem Lutheri Philosophiam & Theologiam Scholasticam in Academiis Protestantibus firmiter iterum stabiliverit, cum à Lutheranis quantum ad Philosophiam attinet, pro communi præceptore Germaniæ fuerit habitus Reformati autem insuper ei favorint, quod in controversiis illorum Theologicis cum Lutheranis valde ad eorum partes inclinaverit; vel quod nonnulli Theologi Evangelici gustaverint illas utilitates, ob quas supra diximus errorem istum se valde insinuasse Theologis Pontificiis, vel denique, quod JCI Lutherani adfueti fuerint, exscribere suos tractatus criminales absque judicio ex Doctoribus Pontificiis.

§. XLVI. Habes jam rationes, cur Processus contra Sagas etiam post tempora reformationis non solum apud Principes Pontificios adhuc sit frequentissimus, sed & apud Principes Protestantibus Europæ, maximopere autem apud Lutheranos sæpissimè miras & miseræ tragedias excitaverit, præsertim cum illi, qui conscientiam Judicum eâ in re melius informare debuissent, partim ex ratione status, partim ex bona intentione & piâ simplicitate magistratus & Judices potius hic soliti fuerint instigare. Ipse Spizelius in præfatione ad sæpius citatum tractatum laudat, & commendat Judices Processum contra Sagas diligenter formantes de se ipso prædicans: *Das solches heilsame Werk nach äussersten Vermögen zu befördern er seines allerwenigsten Orts von vielen Jahren her sich hoch verpflichtet geachtet.* Loquatur eâ de re Saxonia inferior, loquatur Svecia, quas turbas ibi dedit processus contra Sagas & in tempestivus Zelus DEI honorem prætexens. Nobis ipsis narratum fuit illo tempore à Viro fide digno per Germaniam peregrinante, qui & ipse Assessor fuerat Judicii à Rege Sveciæ contra Sagas constituti, quod ipse & alii assessores ab initio facile subodorati ferint, nullum fundamentum adfuisse ad inquirendum contra personas denunciatas, cum nullum indicium adesset, quam depositio phantastica puerorum quorundam minorum

nium & impuberum; sed vicissè tamen Theologos assessores prætexendo, Spiritum Sanctum honorem DEI contra regnum Diaboli vindicantem, non permissurum esse, ut pueri mentiantur, & sæpius inculcando dictum Psalmi: *Aus dem Munde der jungen Kinder und Säuglinge hast du dir eine Macht zugerichtet / daß du vertilgest den Feind und den Nachgierigen.* Tandem, postquam jam multæ personæ innocentes crematæ essent, & aliquis ex pueris virum honestum denunciasset, quod in convivio Satânico simul adfuisse, aliquis ex assessoribus Laicis, cum præscitu tamen reliquorum, puerum denunciante tentari curavit, promittendo dimidium thaleri, si se errasse confiteretur & alium loco denunciati denuntiaret, quo facile impetrato, & Theologis assessoribus jam palpantibus, quod Spiritus Sanctus non loqueretur per pueros, castigati quidem virgas à ministro judicii fuere denunciante pueri, & processus sublatus, sed nimis tardè, cum jam multi innocentes essent cremati. Et omnino planè pudendas fuisse fabulas, in quibus fundata fuit inquisitio Svecica, vel ex eo apparet, si quis absque præjudicio legat narrationem hujus inquisitionis, quam tractatui suo inseruit Spizelius *Part. I. cap. 17. p. 172. seq.* etsi & auctor relationis eam scripserit ad persuadendam sententiam communem, & Spizelius eum in finem eandem tractatui suo inseruerit. Præprimis autem attentionem merentur ea, quæ Spizelius ex dicto auctore *p. 187. seq.* refert, ex quibus disertè apparet, innocentissimas personas à pueris istis fuisse denunciatas.

§. XLVII. In hoc Statu adhuc in Germania hodiernum est processus contra Sagas, nisi quod postquam Philosophia Cartesianæ, utpote quæ in doctrina de Spiritibus Platonicæ & Scholasticæ tota opposita est, in Belgio radices egit, & etiam Theologos reformatos quosdam in suas partes traxit, apud reformatos, præcipè non Voetianos in Belgio, & ex horum commercio cum Germanis etiam in Germania mitior & rationi magis conformis sententia obtinere, & inquisitionum magicarum exempla etiam in Germania cœperunt fieri rariora, ac sperandum erit, cum reliquis præjudiciis, quorum jam plurima Germani & Theologi & JCI rejecerunt, & hoc mox rejectum iri. Etsi enim nequaquam

adhæreamus Philosophiæ Cartesianæ nimis in doctrina de spiritibus in alterum extremum inclinanti, atque hæc inconvenientia pluribus jam appareat, sufficit tamen, quod ope Philosophiæ Cartesianæ grilli isti Scholastici, ad quos etiam vani conceptus de crimine Magiæ sunt referendi, ex multis Academiis sint extirpati, nec timendum sit, ut in terris Principum Protestantium rursus sint in folium evehendi.

§. XLVIII. Cum enim in hoc crimine nunquam ullum verum corpus delicti affuerit, quilibet videt, quod nec unquam ullum verosimile indicium adesse poterit, quia non entis nulla sunt indicia. Fac vel mille Sagas illa omnia fuisse confessas, quæ apud Carpzovium in sententiis questioni 50. criminali recensentur, quilibet tamen facile palpat, quod omnia illa sint suppeditata à iudicibus & crudelissimis tormentis extorta. Imo demus etiam mille Sagas spontè de se talia fuisse confessas, quamvis vereretur, an ex tot myriadibus igne combustis, decem allegari possint, quæ id fecerint, quis iudex tam absurdus esset, ut crederet mille sceminis unanimiter deponetibus, v. g. se in cælo fuisse, & cum S. Petro saltasse, aut cum ejus cane venatorio concubuisse? Nam magis (non dicam ridicula, quia crudelitas processus contra Sagas quid tristius postulat,) stulta sunt ea, quæ leguntur in depositionibus Sagarum. Hinc facile responderi poterit communi effugio Jctorum nostrorum, in criminibus occultis & facti transeuntis, ut Adulterio, Stupro, Sodomia, Hæresi, Veneficio, Sortilegio &c. de corpore delicti aliter constare non posse, quam per conjecturas & indicia adeoque in his præsumtionem & conjecturam probationem heberi pro plena. *Vid. Carpz. qv. 119. n. 61.* Nem in reliquis delictis omnibus saltem de aliquo corpore delicti aliquando constitit, de eorumque existentia nulli homini sanæ mentis restare potest dubium. At cum nunquam extiterit corpus delicti in ullo casu Magiæ, parum apta est criminis hujus cum reliquis recensitis comparatio.

§. XLIX. Unde jam suâ sponte ruunt, quæ Doctores de iudiciis Magiæ tradere solent. Sunt vero illa duplicis generis. Alia enim vel in lege publicâ Imperii & scilicet in Constitutione Carolinâ sunt fundata, alia iis à Doctores superaddita. Posteriora quod attinet, pudet ea referre, cum ea non aliis rationibus, quam aucto-

auctoritatibus Inquisitorum Pontificiorum nitantur, ac propter superius dicta, nullam mereantur fidem. Solent tamen Jcti Protestantes ea absque iudicio commentariis suis cum approbatione inferere. Unus instar omnium sit Christophorus Crusius, qui in *Tractatu de iudiciis delictorum specialibus cap. 32.* tales nugas magno cumulo adscripsit, & defendere intendit. Neque è re erit, in his latius refutandis actum agere, cum nuperrimè in hac ipsa Academia fallacia ista Magiæ indicia peculiari dissertatione inaugurali fusius jam sint rejecta, & Auctor cautionis criminalis ista etiam solidissimè impugnaverit.

§. L. Illud tamen omittere nequeo, quod etiam pro peculiari iudicio Magiæ venditetur, si reus vel rea signis eminentibus externæ pietatis sint conspicui. *Vid. Crusius d. l. n. 102. seq.* Dixit Apostolus, Pietatem ad omnia esse utilem. Nostri vero indicium gravissimi & horrendi delicti eam esse volunt. Quis hominæ sanæ mentis vel in profundissimo somno tale argumentum sibi imaginari posset? An, inquirunt, fucata est illa pietas non vera. Demus initio, id verum esse. Non tamen propterea erit indicium Magiæ, Est hypocrisis vitium, quo omnes homines, maxime autem, qui honestiori vitæ genere, vel a natura, vel assuetudine dediti sunt, tentantur. Ergone homines turpissimè viventes damnabunt homines honestati dantes operam, ut Magos, ob suspicionem fucatæ pietatis sive levem, sive etiam gravem? Quis hæc concoqueret absque indignatione? Sed nec verum est, insignem professionem pietatis externæ esse indicium hypocriseos. Ergo nec talis professio potest justum indicium Magiæ esse, sed alio iudicio opus esset adfirmandum prius hoc pseudo indicium, & nullâ aliâ re suspecti bene Magia tunc opus haberent pro sua defensione, quam ut afferrent vulgatum versiculum:

Omnia cum liceant, non licet esse pium.

Quin potius absurdissimum hoc indicium corroborat ea, quæ supra §. 41. observavimus, nempe Clerum Pontificium crimen Magiæ invenisse, ut sub hoc prætextu viros pios sibi invisos possint sub specie justitiæ & Zeli divini interimere. Legant omnes, qui specimen illustre malitiæ Clericalis in hoc genere cognoscere desiderant integrum tractum Gallicum, cui titulus: *Historie des Diables de London, & conferant Beckeri mundum fascinarum lib. IV.*

r. H. ac stupefcent. Hoc factò legant etiã attentè fabulam de horrenda Magiã Ludovici Godofredi, quã Franciscus Rossetus inseruit *Historicis tragicis sui temporis*, & inde ex Gallico in Germanicam idioma transtulit Martinus Zeilertus in *trauigen Mordgeschichten* & deprehendit, Spizelium sine ratione in sapè allegato tractatu sapius hoc exemplum adduxisse, sed potius vel ex ipsa descriptione Rosseti multas circumstantias transparere indicantes, Ludovicum Godofredum fuisse virum optimum & valde pium, ac ex sola invidia à Clero per calumniam ac subornationem falsã accusatricis fuisse, ut magum condemnatum. Ulteriorem demonstrationem reservamus curis secundis.

§. LI. Sed videamus jam indicia, quæ lege Carolinã continentur. Ita vero *Articulus 44. Constit. Criminalis*. Wenn jemand sich erbeut/ andern Menschen Zauberey zu lernen/ oder jemand zu bezaubern bedrohet/ und dem bedrauten dergleichen geschicht/ auch sonderliche Gemeinschaft mit Zaubern oder Zauberin hat/ oder mit solchen verdächtigen Dingen/ Gebärden/ Worten und Wesen umghehet/ die Zauberey auff sich tragen/ und dieselbige Person desselben auch berückthiget/ das giebet eine redliche Anzeigung der Zauberey/ und gnugsame Ursache zu peinlicher Frage.

§. LII. Forent hæc indicia nonnullius momenti, si probatum fuisset, existere crimen Magiæ. Hoc vero nondum monstrato & illa sunt inania, nec verosimilitudinem aliquam inferunt. Demus primò esse aliquem probè convictum, quod se obtulerit, quod aliis magiam, (adde etiã Diabolicam) docere voluerit. Nullum inde oritur indicium, quod ipse pactum cum dæmone inierit. Diximus suprã, §. 36. multos homines tam stultos esse, ut fœdera cum diabolo quærant, neque est dubium, multos homines tam profanos esse, ut talia desiderantibus illudant eosque pecuniã emungant, offerendo se, quod illud pactum tanquam mediatores promovere velint, & reverã alios homines subornent, qui diaboli personam sustineant. Propterea tamen nec ipsi Magi sunt, nec Magiæ crimen existit. Non laudo eos, non excuso, non volo decipientes pariter ac deceptos à pœna etiã graviore esse eximendos, sufficit, quod non puniendi sint ut magi, & quod hoc non sit genuinum magiæ indicium.

§. LIII.

§. LIII. *Secundum* verò indicium non intelligo. Nam initio nemo facillè tam stultus erit, ut alteri minetur; daß er ihm wolle bezaubern. Quod si minetur, quod velit damno afficere vel intuitu vitæ aut sanitatis, vel intuitu bonorum, minæ hæc non inferunt damnum per magiam & fœdus cum diabolo. Sed fac etiã, aliquem expressè minatum esse quod velit per magiam ipsi nocere, unde constabit de altero hujus indicii requisito, quod reverã PER MAGIAM alteri nocitum sit, cum nulla detur Magia? Vel certum est & apertum, quod is, qui ita minatus est, alteri per media evidenter naturalia aut moralia damnum dederit, tum non est Magus; vel suspicio saltem est, damnum subsecutum ab isto per media occulta esse perpetratum, tum non poterit pro mago haberi: partim, quia valde dubium est, an damnum subsecutum ab eo processerit, partim quia media occulta non statim sunt diabolica. Multa sunt in naturã occulta per quæ alteri etiã damnum dari potest absque concursu diaboli propter magnetismum naturæ, cujus rationem dare possunt nec Aristotelici nec Cartesiani. Sed hoc est antiquum asylum ignorantia Academicæ: Quicunque effectus non possunt demonstrari ex libellis Physicæ Academicæ, & tamen non commodè possunt Deo adscribi, abscribendi sunt Diabolo.

§. LIV. *Tertium* indicium, conversatio cum magis & sagis petit id, quod in quæstione est. Cum enim non sint magi & sagæ, nulla etiã est cum eis conversatio. Deinde etiã demus, dari sagas, tamen conversatio cum iis esset indicium maximè fallax, cum multæ possit esse causæ aliæ, v. g. cognatio, vicinitas, educatio, interesse pecuniarium, paritas status & infinitæ aliæ, cur aliquis cum mago ejusmodi conversatus fuerit. An putabimus eos esse adulteros, falsarios, helluones, qui cum ejusmodi hominibus etiã familiariter conversantur. Notus quidem est versiculus: Noscitur ex focio qui non cognoscitur ex se. Sed notum etiã est, versiculos ejusmodi non esse sufficientes ad torturam; aliàs ex simili diæterio, quod solus cum solâ non præsumatur orare Pater noster, quilibet etiã torquendus esset, qui solus cum solâ deprehenderetur. Oriuntur ejusmodi

E 3

modi dictoria ex eo, quod sæpius fieri solet, sed præsupponunt communiter multas circumstantias alias in ipsis dictoriis non expressas. Fallit autem maximè istud axioma de socio, in delictis occultis. Quid enim, si nesciam cum reliquo populo, Titium esse de aliquo crimine suspectum, an conversatio cum Titio, cujus scelus postea detegitur, mihi fraudi foret? At Magia dicitur esse delictum occultum. Igitur si aliquis cum homine, postea magiæ accusato & secundum processum consuetum convicto, conversatus est eo tempore, quo habebatur pro viro honesto, qualis absurditas esset, si conversatio hæc alterum redderet suspectum. Nam articulus non potest loqui de eo, qui magiæ est accusatus. Aut enim is condemnatus est, aut absolutus, & posterius vel ob monstratam innocentiam, vel ob purgata aut aliàs non sufficientia indicia. Si condemnatus est, casus vix erit dabilis, ut alius cum tali conversari possit, cum nullum fortè detur exemplum, quod magus condemnatus pœnæ gratiam impetraverit. Si absolutus est, etiam si id propter insufficientia indicia factum est, quænam esset ratio huic pro suspecto de magiâ haberi, qui conversatur cum eo, quem iudex præmissâ causæ cognitione pro mago non habet? Alia infinita ut jam taceam.

§. LV. Nimis autem generale, confusum, & obscurum est indicium *quartum*: si quis utatur rebus, verbis, & gestibus, quæ suspecta sint de magia, ut reverà pudere debuisset autorem *Constit. Criminalis*, quod in re tanti momenti tam vagum indicium posuerit, & ita inquisitoribus fenestras aperuerit, quidlibet etiam si sit res absurdissima, sub hoc indicio comprehendendi. Neque enim aliàs qui de indicii delictorum commentati sunt, solent in enarrandis indicii delictorum quæ generalibus, quæ specialibus à præscriptione Constitutionis Criminalis latius abire, & indicia multiplicare. At cum in magiâ id facere communiter soleant, verosimile est, interpretes ad eum errorem seductos esse, quod putaverit quilibet, se indicii illis afferre casum, quartum hoc indicium declarantem, v. g. si quis deprehendat apud inquisitum ollam repletam bufonibus, membra humana, librum magiæ, aut si proponatur effossum limen domus vel stabuli, ubi quæ de fossis quid deprehendatur, quod homines inficerentur

rentur &c. *vid. Cruf. d. Cap. 32. n. 4.* Ubi semper supponitur & magiam dari, & tales res probare aliquem esse magum, quorum utrumque tamen falsum est.

§. LVI. Quenam ergo cautiones Judici in processu contrè sagas adhibendæ sunt, ne innocentes puniantur? Plures equidem recenset Auctor Cautionis Criminalis *dub. 16. & seq.* quia præsertim fert, ac si credat existentiam criminis magiæ sed quarum tamen singulæ infinitis ab usibus subacent, alibi examinandæ. Nobis unica cautio est, quia crimen magiæ pro fabuâ habemus, ut Princeps non permittat inquiri de crimine Magiæ, i. e. de fide re hominum cum diabolo, (nam de damno hominibus per magiam occultam vel naturalem vel artificialem dato nobis sermo non est,) & ut Iudex inferior nunquam inquirat. Et quamvis probè nobis constet, magistratûs intermedios esse executores potestatis summæ in Republ. nec posse eos vel leges vel mores receptos corrigere, simul tamen certi sumus, nunquam ad futura esse indicia sufficientia ad inquisitionem, adeoque Iudicem inferiorem etiam legibus ipsis, & quæ illæ de indicii delictorum disponunt, si concedat denunciatis defensionem pro avertenda inquisitione, se ac suum procedendi modum defendere posse.

P R Æ S E S

ad

R E R P O N D E N T E M S U U M.

REdo Tibi, Clarissime REICHI Dissertationem meam inauguralem de crimine Magiæ, quam meæ censuræ exhibuisti. Tractasti ibidem diversis quatuor capitibus 1. de existentia hujus criminis 2. de origine erroris communis, 3. de indicii Magiæ, 4. de cautelis circa processum sagarum. Legi & laudo diligentiam tuam, laudo, quod per tot deviam unam cum tot se ductoribus ambulans, tamen viam regiam veritatis invenis, & cognoveris, crimen magiæ ad fabulas pertinere,

nere, quibus Clerus Pontificius decipere solet Laicos incautos. Neque miratus sum, quod in tantâ difficultate materiæ subinde in disputatione Tuâ remanserint dubia quædam, quæ ulteriorem disquisitionem videbantur postulare. Non mihi tamen fuit tempus, evolvendi auctores, quos passim pro corroborandâ sententiâ tuâ adduxisti & omnia cum curâ debita ineditandi. Igitur cum Tibi jam proposueris, in secundis curis discursum Tuum emendatiorem unâ cum speciminibus quorundam processuum contra sagas edere, in chartam conjeci breves has Theses, quæ in perfectione prolixioris dissertationis Tuæ in mentem venerant, & ad quarum methodum vellem revisionem meditationum Tuarum in secundis curis institui. Abstini datâ operâ à multis allegationibus, quia in cathedrâ non videndum est, quis dicat, sed quid dicatur, & quia defectus hic facile ex ipsis collectaneis Tuis suo tempore poterit suppleri. Tu interim vale, ac res Tuas feliciter age.

Dabam d. 6. Novembr. 1701,

F I N I S.

